

BİLİM SANAT MERKEZLERİNDE GÖREVLENDİRİLEN ÖĞRETMENLERİN HİZMET İÇİ EĞİTİM SORUNU*

ISSUE OF IN-SERVICE TRAINING OF THE TEACHERS ASSIGNED IN SCIENCE AND ART CENTERS

İsmail SATMAZ^a

İlke EVİN GENCEL^b

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı, yeni açılan Bilim Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitim sorunu ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilk defa öğrenci alan Çanakkale, Aydın Ticaret Borsası, Bandırma, Batman, Bolu, Adıyaman, Konya Selçuklu BİLSEM’lerde görevlendirilen farklı branşlardaki 30 öğretmen oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veriler NVivo 10 nitel veri analizi paket programından yararlanılarak çözümlenmiştir. Bulgular doğrultusunda yeni açılan BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecinden beklentileri ve yaşanan sorunlar ilişkin görüşleri ortaya konarak ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: bilim ve sanat merkezleri, üstün yetenekliler, üstün yetenekli eğitimi, hizmet içi eğitim.

ABSTRACT

The aim of the study was to determine the opinions of the teachers who serve in the newly opened Science and Art Centers (SAC) where gifted students attend, about in-service training. The participant of the study consisted of 30 teachers in different branches who are assigned in Canakkale, Aydın, Bandırma, Batman, Bolu, Adıyaman, Konya Selçuklu SAC that enrolled the students in the academic year of 2014-2015 for the first time. The phenomenological method was used which is the one of the qualitative research methods. The data have been obtained via semi-structured interviews and were analyzed with the inductive content analysis. The data were coded by using Nvivo 10. In accordance with the findings, the participants’ expectations and problems through in-service training process were revealed and some suggestions were developed.

Keywords: science and art centers, gifted students, gifted students education, in-service training.

1. GİRİŞ

Üstün yetenekliler, kişisel, duygusal ve zihinsel özellikleri ile akranlarından farklı ve üstün özellikler taşıdığı uzmanlarca belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine önem veren ve eğitim sistemlerinde onların gereksinimleri doğrultusunda değişiklikler yapan toplumlar sadece yerel gelişmeye değil evrensel gelişmeye de katkıda bulunmaktadır. Böylelikle, sadece içerik bilgisine sahip olan değil, etkili problem çözücü, yaratıcı düşünen ve bilgi üretimine katkıda bulunan bireyler yetiştirilmektedir (Renzulli, 2012). Üstün yetenekli öğrencilerin geleneksel sınıflarda öğrenim görmesi, onların yeteneklerinin zamanla azalmasına ve psikolojik açıdan sorunlar yaşamasına, bir cevher gibi işlenmesi gereken ve sadece kendi toplumlarının değil dünyanın gelişimine katkı sağlayabilecek bu bireylerin etkisiz, mutsuz bireylere dönüşmesine neden olmaktadır (Colangelo ve Davis, 2002).

Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gereksinimleri diğer öğrencilerden farklıdır. Üstün yetenekliler, toplumun yaklaşık %2’lik bir kısmını oluşturmaktadır (Renzulli, 2004). Bunun yanında farklı üstün yeteneklilik düzeyine sahip olan bireyler de birbirlerinden farklı özellikler gösterebilmektedir. Üstünlük düzeyi yükseldikçe öğrencilerin bireysel

* Bu çalışmanın bir kısmı PAEDEIA International Symposium 21-23 Kasım 2015 Ankara, Türkiye’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

^a Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ismailsatmaz@gmail.com

^b Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ilke.evin@gmail.com

farklılıkları da artmaktadır (Gross, 2004). Üstün yetenekli öğrenciler, doğru yönlendirilmediklerinde topluma uyum güçlüğü yaşayarak, geleceğin bilim insanı, sanatçısı, lideri olmalarını sağlayabilecek üstün potansiyellerine rağmen problemlili ve başarısız bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin diğer öğrencilerden ayrılarak eğitime tabi tutulmasının, toplumda ayrıcalıklı bir grup oluşturup demokratik eğitim sürecine aykırı olduğunu savunan az sayıda yazar bulunmakla birlikte (McDaniel, 2002; Colangelo ve Davis, 2003), üstün yeteneklilere özellikleri doğrultusunda farklılaştırılmış eğitim sağlamanın demokratik eğitimin bir gereği olduğu, bilimsel testlerle tanılanmış bu öğrencilerin özel öğrenme gereksinimlerinin karşılanması, doğuştan sahip oldukları potansiyellerini en üst düzeylere çıkarılmasında bir zorunluluk olduğu benimsenmiştir (Renzulli, 2012; Horn, 2002; Kogan, 1995; Tomlinson ve Allan, 2000). Bu bağlamda bazı yazarlar üstün yetenekli öğrencilerin homojen gruplar halinde, diğer öğrencilerden tamamen ayrı olarak eğitim almasını (Fiedler, Lange & Winebrenner, 2002), diğerleri normal sınıflarda heterojen olarak gruplanıp, belirli gün ve saatlerde ek etkinliklerle potansiyellerinin geliştirilmesi gerektiğini (McDaniel, 2002; George, 2003) ifade etmektedir.

Hangi uygulama seçilirse seçilsin üstün yetenekli öğrenciler özel eğitim almalıdır. Bu gereksinim doğrultusunda, Türkiye’de 1993 yılında Milli Eğitim Bakanlığının üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili başlattığı çalışmayla, bu öğrencilerin örgün eğitimlerinin yanısıra belirlenen zaman dilimlerinde devam edecekleri, bilim ve sanat alanlarındaki eğitim merkezleri olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmıştır (Tebliğler Dergisi, 2001).

BİLSEM’ler, Milli Eğitim Bakanlığı’nın Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak, üstün yetenekli çocukların bilim ve sanat alanlarında özel eğitimini gerçekleştirmek üzere kurulmuştur. BİLSEM’ler okul öncesi, ilk ve ortaöğretim dönemindeki üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerine uygun eğitim almaları yönünde çalışmalar gerçekleştirmektedir (MEB, 2007). Sayısı 2004 yılından itibaren artan BİLSEM’ler, öncelikle Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt illerinde açılmıştır. Üstün yetenekli olarak tanılanan öğrenciler, örgün eğitimlerinin yanısıra, diğer üstün yetenekli öğrencilerle birlikte BİLSEM’lerde eğitim almaktadır. Böylelikle hem örgün eğitimlerine devam ederek toplumsallaşma süreçlerine devam etmekte, hem kendileri gibi üstün yeteneklilerle birlikte, bir öğrenme merkezi olarak nitelenen BİLSEM’lerde kendilerini geliştirebilmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin yüksek potansiyellerinin, onların öğretmen desteğine gereksinimleri olduğu gerçeğini değiştirmede, hatta öğrenme ve gelişmelerinde en önemli etkinin öğretmenler tarafından oluşturulduğu ifade edilmektedir (Clark, 2002; Gagne, 2010; Lassig, 2003). Üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerin bilgi ve yeterlilikler yönlerinden diğer öğretmenlerden pozitif yönde farklı olmaları beklenmektedir (Chan, 2001). Gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında, gelişmekte olan ülkelerde öğrencilerin performansları üzerinde okul ve öğretmenin diğer faktörlerden daha etkili olduğu bilinmektedir (Blumen Pardo, 2002). Bu bağlamda Türkiye’de diğer tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde de öğretmen etkisi önemlidir. Düşünme biçimlerindeki farklılıklar ve diğer özellikleri nedeniyle zaman zaman otoriteye karşı gelebilen üstün yeteneklilerin özelliklerini bilmeyen ya da bu koşulların gerektirdiği uygulamaları yapamayan öğretmenler, bu özel öğrenciler üzerinde olumsuz etki oluşturabilmektedir (Geake ve Gross, 2008). Üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin taşıması gereken özelliklerin başlıcaları; demokratik tutum, akademik yeterlik,

empati, belirsiz durumlara karşı yüksek hoşgörü, girişimcilik, gerçek yaşam sorunlarını çözme yeterliği, esneklik, eleştirel düşünme, açıklık, yüksek enerji, mükemmeliyetçilik, yaratıcılık, farklılıklara saygılı olma, sosyal, edebi ve kültürel konulara ilgi duyma olarak sıralanabilir (Mills ,2003; Renzulli ve Gaesser, 2015)

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere uygun öğretim tasarımı oluşturma, onlara en uygun öğrenme ortamı sunma gibi konulardaki yeterliklerinin geliştirilmesi önemlidir (Fraser Seeto, Howard ve Woodcock, 2015). Öte yandan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere farklı eğitim verilmesinin, onları kibirli ve diğerlerinden daha elit oldukları yönünde etkileyebileceğini belirleyen çalışmalar, öğretmenlerin sadece zihinsel yeterlikler ve öğrenme ortamı sağlama eğitimi değil duyuşsal eğitim ve üstün zekalı öğrencilere karşı olumlu tutum geliştirme konusunda da eğitime gereksinimleri olduğunu düşündürmektedir (Lassig, 2003). Diğer alanlarda olduğu gibi üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda da teknolojik gelişmelerle uyumlu olarak bilgi üretimi artarak sürmektedir. Bu doğrultuda üstün yeteneklilerin öğretmenlerinin hizmet-içi eğitim programlarıyla gelişmeleri takip etmesi önemlidir.

BİLSEM'lerin donanımsal durumları ve eğitim programlarının özellikleri, öğrenciler açısından önemlidir. Ancak anahtar rolün öğretmenlerde olduğu kabul edilmektedir. Nitekim, üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme ve başarılarında, onların eğitsel, sosyal ve duygusal gereksinimlerinin giderilmesinde öğretmenlerin sahip olduğu yeterliklerin önemi, araştırmalarla ortaya konmuştur (Fraser Seeto, Howard ve Woodcock, 2015; McCoach, 2007; Rogers, 2007; Vialle & Quigley, 2002). Üstün yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıkları ve potansiyelleri, onların soyut, karmaşık, hızlı ve ilgi çekici öğrenme örüntüleriyle karşı karşıya getirilmesini gerekli kıldığı halde, BİLSEM'lerde görevli yönetici ve öğretmenlerin %22 ile %29 oranında üstün yeteneklilerle ilgili hiçbir eğitim almadan görevlerini sürdürdüğü belirtilmektedir (MEB, 2010). Türkiye'de BİLSEM'lerde görevli öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri için bir sistem oluşturulamaması, eğitim gereksiniminin hizmet-içi eğitim programlarıyla sağlanması çabasını ortaya çıkarmıştır. Hizmet-içi eğitimin, öğretmenlerin performansını ve öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Jacob ve Lefgren, 2004; Wayne ve Youngs, 2003; Harris ve Sass, 2011; Misha ve Patkin, 2016). Bu eğitim programlarının başarıya ulaşmasında, bilimsel verilere dayalı gereksinim çözümlemesi yapılması, kritik düzeyde önemli görülmektedir (O'Sullivan, 2004). Bu nedenle eldeki araştırma BİLSEM'lerde görevli öğretmenlerin hizmet-içi eğitime ilişkin görüşlerinin ve bu anlamdaki sorunların ortaya konmasının önemli olacağı düşüncesinden hareketle gerçekleştirilmiş ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Katılımcıların;

1. HİE uygulamaları,
2. HİE planlamaları,
3. Üstün yetenekli öğrenci eğitimcilerinin alması gereken eğitimler,
4. HİE'in üstün yetenekli öğrencilerin gelişimine etkileri,
5. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili özel sektörün verdiği eğitimlere ilişkin görüşleri nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin hizmet-içi eğitime ilişkin görüşlerini ve bu anlamdaki sorunlarını belirleyebilmek için nitel araştırma modeline uygun olarak olgubilim deseni benimsenmiştir. Olgubilim; gözlem, görüşme ya da belge incelemeye dayalı olarak belli bir olguya ilişkin yaşantı ve algıları ortaya çıkarmayı amaçlar. Doğrudan alıntılar ve kategorilendirme ile bulgular açıklanıp yorumlanır (Corbin ve Strauss, 2008; Muijs, 2004).

2.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilk defa öğrenci alan Çanakkale, Aydın Ticaret Borsası, Bandırma, Batman, Bolu, Adıyaman ve Konya Selçuklu BİLSEM okullarında görevlendirilen 15 erkek 15 kadın olmak üzere farklı branşlardaki 30 öğretmen oluşturmuştur.

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcılar kıdem bakımından 0-5 yıl ile 21 yıl ve üzeri seçenekleri arasında dağılım gösterip yoğun olarak 6-15 yıl kıdeme sahiptir. Eğitim durumu açısından 24’ü lisans 6’sı yüksek lisans mezunudur. BİLSEM’de girdikleri ders saati 1-4 saat ile 11-15 saat seçenekleri arasında değişen katılımcılar, genellikle 5-10 saat derse girmektedir. Araştırma etiği gereği, bulgular sunulurken katılımcılar K1, K2, K3... olarak kodlanmıştır.

Tablo 1 Katılımcıların Özellikleri

	Özellik	Frekans
Cinsiyet	Kadın	15
	Erkek	15
	Toplam	30
Kıdem	0-5 yıl	5
	6-10 yıl	12
	11-15 yıl	9
	16-20 yıl	3
	21 yıl ve üstü	1
	Toplam	30
Branş	Fen Bilimleri	6
	Matematik	10
	Türkçe	6
	İngilizce	2
	Sosyal Bilgiler	4
	Diğer	2
	Toplam	30
Eğitim Durumu	Lisans	24
	Yüksek Lisans	6
	Toplam	30
BİLSEM’de Girdiği Ders Saati	1-4 Saat	8
	5-10 Saat	21
	11-15 Saat	1
	Toplam	30

2.3. Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Alanyazın taraması yapılarak hizmet içi eğitim (HİE) ve olası sorunlara ilişkin görüş almaya yönelik hazırlanan sorular, eğitim bilimleri alanında iki uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir. Pilot uygulama, araştırma katılımcısı olmayan iki öğretmenle yapılmış, gerekli düzenlemelerden sonra nihai formda 6 soru yer almıştır. Görüşme formunda yer alan sorularla BİLSEM’de görevli öğretmenlerin HİE uygulamalarına ilişkin görüşleri, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimcilerinin en çok hangi alanlarda eğitime gereksinimleri olduğu, mevcut HİE uygulamalarının öğrenci gelişimine etkileri, özel sektörde verilen HİE ilişkin görüşler ve HİE nasıl planlanması gerektiği yönündeki düşünceleri irdelenmiştir. Görüşmeler, katılımcıların izniyle kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözülmesi öncelikle araştırmacılar ve bir eğitim bilimci olmak üzere üç kişi tarafından yapılmış, kodlama anahtarı ve görüşme dökümleri ayrı ayrı incelenmiş, her soru ve formun geneli için Miles ve Huberman tarafından önerilen uyuşum yüzdesi hesaplanmış, %78 olduğu görülmüştür. Daha sonra veriler NVivo 10 nitel veri analizi paket programından yararlanılarak çözümlenmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

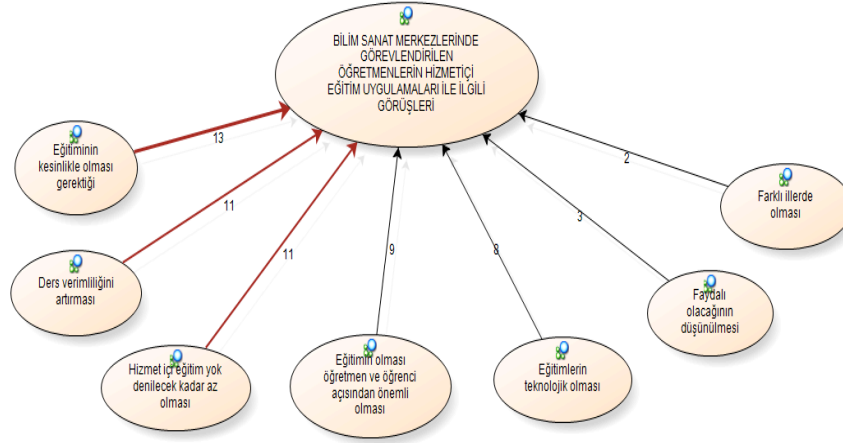
Araştırmada uyuşum yüzdesinin belirlenmesi ile *iç güvenirlik*, görüşme öncesi ayrıntılı alanyazın taraması, yazılı hale getirilen görüşlere ilişkin katılımcı teyitinin alınması, yeni açılan BİLSEM’lere ilişkin çalışma sayısının az oluşuna vurgu yapılarak katılımcıların görüşlerini içtenlikle belirtmesinin sağlanmaya çalışılması ile *iç geçerlik*, araştırma sürecinde yapılanların ayrıntılı olarak açıklanması ile *dış güvenirlik*, örneklem, veri toplama ve çözümlenmeye ilişkin açıklamalara yer verilmesi ile *dış geçerliğinin* sağlanmasına çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları, görüşme formunda yer alan sorulara uygun olarak altı başlık altında açıklanmıştır.

3.1. Katılımcıların HİE Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin HİE uygulamalarına ilişkin Şekil 1’de sunulmuştur. Şekil 1 incelendiğinde, katılımcı görüşlerinin HİE uygulamalarının kesin bir gereklilik olduğu, ders verimliliğini artırdığı ancak yok denecek kadar da az gerçekleştirildiğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitimlerin teknoloji destekli verilmesi gerekliliği, HİE uygulamalarının faydalı olduğu görüşlerinin yanı sıra, olumsuz görüş bildirilen tek alt temanın eğitimin başka şehirlerde gerçekleşiyor olması dikkat çekmektedir.

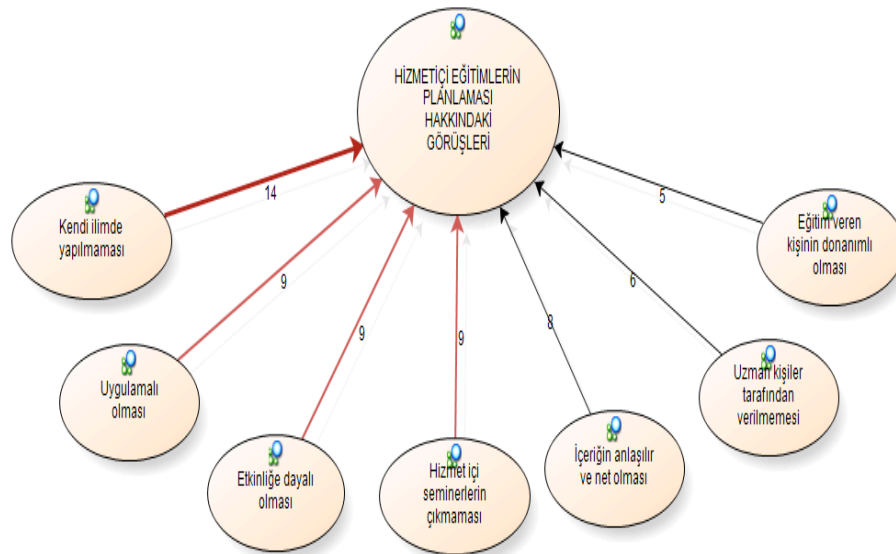


Şekil 1. HİE Uygulamalarına İlişkin Görüşler

Katılımcılar yoğun olarak HİE eğitimin gerekli olduğu yönünde görüş bildirmiştir. K11: “...Teknolojinin çok hızlı bir şekilde ilerlediği ve yenilediği bir dönemde yaşıyoruz. Artık bilgiyi almak değil, en hızlı şekilde ulaşmanın çok önemli olduğu dönemdeyiz... BİLSEM’li öğrencilere en iyi şekilde destek olabilmek için özellikle işleyeceğimiz derslerle ilgili teknolojiyi en üst düzeyde kullanabileceğimiz Hizmetiçi eğitim kurslarının mutlaka açılması gerekmektedir.” K3: “... BİLSEM’lerde görevlendirilmeden önce bizleri kesinlikle hizmetiçi eğitime almalılar” ifadelerini kullanmıştır.

3.2. Katılımcıların HİE Planlamasına İlişkin Görüşleri

Hizmet içi eğitimlerin planlamasına ilişkin görüşler; kendi ilinde yapılmaması, uygulamalı olma, etkinliğe dayalı olma, eğitimin kendisine çıkmaması, içeriğin net anlaşılır olmaması, uzmanlar tarafından verilmemesi, eğitim vereninin donanımlı olmaması biçiminde gruplanmış, Şekil 2’de sunulmuştur.

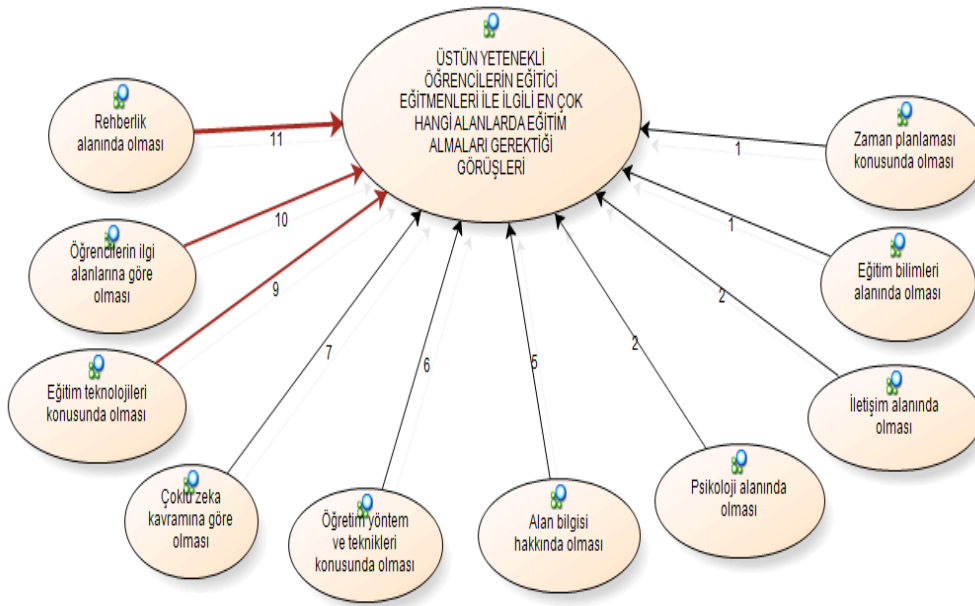


Şekil 2. HİE Planlamasına İlişkin Görüşler

Şekil 2’de görüldüğü gibi katılımcılar HİE’lerin farklı şehirlerde planlanmasından olumsuz etkilendiklerini ifade etmiştir. Bu konuda, K14: “... Hizmet içi eğitimler genellikle şehrimize çok uzak yerlerde oluyor. Çoluk çocuğumuzu bırakıp gitmesi çok zor geliyor..”, K30: “... Hizmet içi eğitimlerin farklı şehirlerde planlanması bizi zorluyor. Programı yetiştirme gücü yaşıyoruz. Özellikle Fen Bilimleri dersinde birkaç saatlik eksikliği bile telafi etmek zor oluyor..” biçiminde görüş belirtmiştir. K28: “...Geçmişte kaç defa hizmet içi eğitimlere başvurduysam çıkmadı. Artık takip etmiyorum bile... hizmetiçi eğitimler seminer dönemimde olmalı ve teknolojiyi kullanarak yapılmalıdır..”, K6: “...eğitimi verecek kişilerin yeterliği çok önemli. Unvan her şey demek değil..” K19: “...Özel yetenekli öğrencilerle ilgili eğitimlerin uygulamalı olması gerekmektedir. Eğitimi veren kişiler power point sunumdan okuyunca bu iş olmuyor.” ifadelerini kullanmıştır.

3.3. Katılımcıların Üstün Yetenekli Öğrenci Eğitimcilerinin Alması Gereken Eğitimlere İlişkin Görüşleri

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimcilerinin alması gereken eğitimlere ilişkin öğretmen görüşleri Şekil 3’te sunulmuştur.

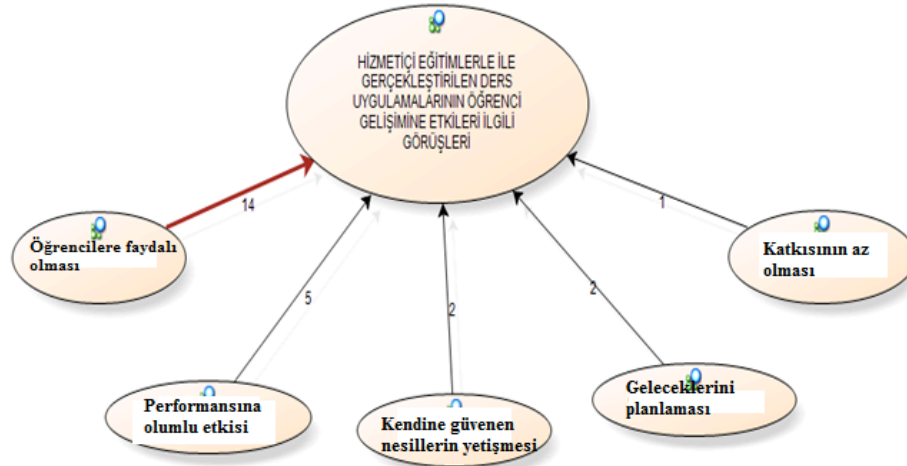


Şekil 3. Üstün Yetenekli Öğrenci Eğitimcilerinin Alması Gereken Eğitimlere İlişkin Görüşler

Katılımcıların HİE konuları hakkındaki görüşleri; rehberlik, öğrenci ilgi alanına uygun eğitim, eğitimde teknoloji kullanımı, çoklu zeka kuramı uygulaması, öğretim yöntem teknikleri, alan bilgisi, psikoloji, iletişim, eğitim bilimleri, zaman yönetimi alt temalarında toplanmıştır. K20: “...Öğrencilere bir şeyler vermek istiyorsak öncelikle onları anlamamız gerekiyor. Bunun için öncelikle Psikoloji ve rehberlik alanında eğitimler almamız gerektiğini düşünüyorum.” K11: “...Öğrenciler devamsızlık yapıyor. Bunun sebebini onların ilgi alanlarına inememiz olarak düşünüyorum. Bu sebeple bu alanlarda eğitim verilmesi gerekir.” ifadelerini kullanmıştır.

3.4. Katılımcıların HİE Uygulamalarının Öğrenci Gelişimine Etkilerine İlişkin Görüşleri

Katılımcı görüşlerinin; öğrencilere faydalı olma, öğretmen performansını olumlu etkileme, özgüveni yüksek nesil yetiştirme, öğrencilerin geleceklelerini planlama gibi HİE'in öğrenci gelişimini olumlu etkilediği yönündeki alt temalarda toplandığı görülmüştür. Bir katılımcı ise HİE uygulamalarının öğrenci gelişimine katkısının az olduğunu belirtmiştir.

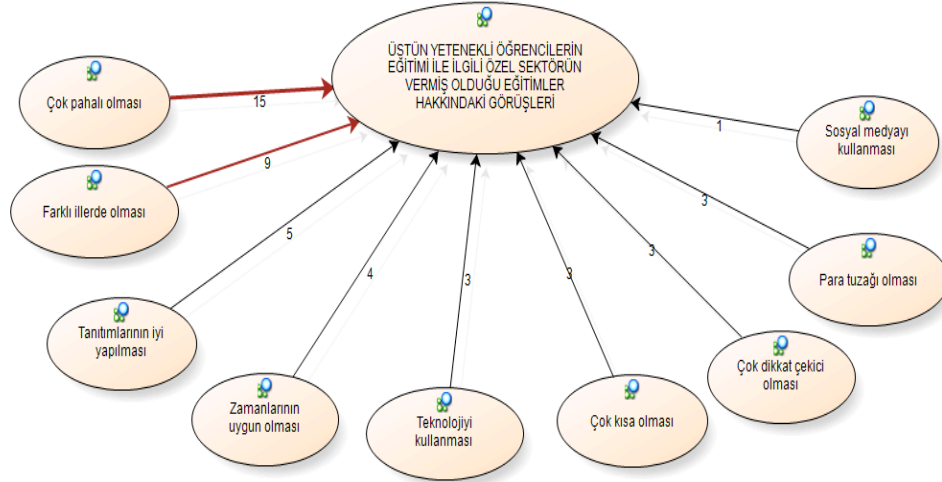


Şekil 4. HİE Uygulamalarının Öğrenci Gelişimine Etkilerine İlişkin Görüşler

Bu konuda K1: "... BİLSEM öğretmenleri genellikle kendi okullarında norm fazlası olan öğretmenler.. Yani demek istediğim, üstün yetenekli öğrencilere tamamen yabancılar aslında.. öğrenci gelişiminin sağlanabilmesi için HİE önemli ve uygulamalar öğrenci gelişimi açısından kesinlikle faydalı bence..." K13: "... aslında ben hiç HİE almadım ama yine de öğrenci performansını mutlaka geliştirir.." K7 : "... HİE uygulamalarının öğrenci gelişimi açısından o kadar büyük etkisi olduğunu düşünmüyorum.." ifadeleriyle görüşlerini bildirmiştir.

3.5. Katılımcıların Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Özel Sektörün Verdiği Eğitimlere İlişkin Görüşleri

Özel sektörün verdiği eğitimlere ilişkin görüşler incelendiğinde çok pahalı olması, farklı illerde olması, tanıtımların iyi yapılması, zamanın uygunluğu, teknoloji kullanımı, kısa olması, dikkat çekici olması, para tuzağı olması, sosyal medya kullanması alt temalarının olduğu görülmüştür.



Şekil 5. Özel Sektörün Verdiği Eğitimlere İlişkin Görüşler

Özel sektör tarafından verilen eğitimlere ilişkin olarak K1: “*BİLSEM’lere görevlendirildiğimde özel sektörün verdiği eğitimleri araştırdım ama maddi olarak beni zorlayacağı için vazgeçtim..*” K18: “*...özel sektörün üstün yeteneklilerin eğitimcilerine verdiği eğitimlerin pahalı olduğunu biliyorum...*” K6: “*... kesinlikle para tuzağı olarak görüyorum. Bu nedenle katılmayı hiç düşünmedim...*” K29: “*... eğitimler çok dikkat çekici ama uzak yerlerde ve ulaşım sıkıntısı oluyor...*” K16: “*... sosyal medya aracılığıyla çok iyi bir ağ kullanılıyor ama pahalı..*” ifadelerini kullanmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yeni açılan BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin görüşlerinin ve bu anlamdaki sorunların ortaya konmasının amaçlandığı bu araştırmada, katılımcılar etkili ve verimli bir eğitim-öğretim ortamının oluşabilmesi için hizmet içi eğitimin gerekliliğini ifade edilmiştir. Hizmet içi eğitimlerin teknoloji destekli olmasının öğrenci ve öğretmen açısından faydasını artıracakları öte yandan hizmet içi eğitim programlarının sayısının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada, hizmet içi eğitimin BİLSEM’lerde görevli öğretmenler açısından gerekli ve önemli olarak algılandığı saptanmıştır. Bu bulgu, farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışma bulgularıyla tutarlıdır (Özen ve Nartgün, 2005; Özer, 2004; Sharma ve Sokal, 2015) Yansıra olduğuna inanmasına rağmen üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda daha önce hiç eğitim almamış öğretmenlerin de olduğu görülmüştür. Laine, Kuusisto ve Tirri (2016) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğretmenlerin de yaklaşık yarısının üstün yetenekli öğrenci eğitimi konusunda herhangi eğitim almadıkları, buna rağmen %82’sinin bu konuda eğitim almaya istekli oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin HİE kurslarına katılmama sebeplerinin başında eğitimlerin farklı şehirlerde yapılmasının getirdiği güçlükler, bu durumun maddi zorluk oluşturması, yapamadıkları derslerin telafisinin güç olmasından kaynaklanan sıkıntıların geldiği belirlenmiştir. Bu güçlüklerin giderilmesinde uzaktan eğitim, telekonferans sistemiyle eğitim gibi seçeneklerin denenmesi önerilebilir. Ayrıca sosyal medya ve diğer paylaşım grupları üzerinden planlı ve kontrollü bilgi paylaşımı yapılması

sağlanabilir. Nitekim katılımcılardan, özel sektör tarafından verilen eğitimlerde sosyal medya kullanılıyor olmasının bir avantaj olduğunu ifade edenler bulunmaktadır. Parmaksız ve Sıcak (2015) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan HİE çalışmalarının yapılmasına olumlu baktığı saptanmıştır.

Araştırmada öğretmenler özellikle öğrencilerin ilgi alanları doğrultusunda, farklı zeka alanlarına uygun eğitim ortamları hazırlama konusunda eğitim alınması gerektiğini vurgulamıştır. Alanyazında üstün yetenekli öğrenci eğitimcilerinin, bireysel farklılıklar hakkında eğitim alması gerektiği, olay ve hayat deneyimlerini akranlarından çok farklı algılayıp yaşayan bu öğrencilere, bu şekilde yardımcı olunabileceği vurgulanmaktadır (VanTassel-Baska ve Johnsen, 2007). Bu bağlamda üstün yetenekli öğrencilerin özellikle yürütücü biliş stratejilerini kullanmaları (VanTassel-Baska, Avery, Little ve Hughes, 2000), üst düzey düşünme becerilerini farklı öğrenme alanlarına uygulama eğitimi almaları önerilmektedir (Anderson ve Krathwol, 2001). Nitekim katılımcılar, farklı öğretim teknikleri konusunda hizmet içi eğitim gereksiniminde olduklarını belirtmiştir. Üstün yetenekli öğrenci eğitiminde basamaklı öğretim programı (Kaplan, 2005), bütünleştirilmiş program (VanTassel-Baska ve Stambaugh, 2006) gibi öğrenci ilgileri doğrultusunda eğitim verilmesi önerilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin kapasitelerinin geliştirilmesi programların ve öğretim yöntem-tekniklerinin farklılaştırılması, bireyselleştirilmesi mümkündür.

Araştırmaya katılan BİLSEM’de görevli öğretmenler, HİE uygulamalarının etkinliğe ve uygulamaya dayalı olması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. VanTassel-Baska ve Johnsen (2007) de üstün yetenekli öğrenci eğitimcilerinin probleme dayalı öğrenme, projeye dayalı öğrenme gibi öğrenci merkezli eğitim uygulamalarına hakim olması gerektiğini vurgulamıştır.

Araştırmada, öğretmenler psikoloji alanında eğitim almalarının önemli olduğunu ifade etmiştir. Alanyazında da, üstün yetenekli öğrenci eğitimcilerinin hem üstün yetenekli öğrenciler hem ailelerinin psikolojisi hakkında eğitim almalarının önemi vurgulanmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik hassaslığının yüksek düzeyde oluşu, ailelerin gerçekçi olmayan beklentilere sahip olma olasılığı sebebiyle risk faktörünün olduğu ifade edilmektedir (Moon, 2004). Eğitimciler, üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal gereksinimlerine duyarlı olmalıdır (Peterson, 2003). Psikolojik ve duyuşsal gereksinimlerinin karşılanması için video terapi, akademik programların yanısıra duyuşsal programların geliştirilip uygulanması önerilebilir (Milne ve Reis, 2000).

BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencilerin özellik ve eğitimleri konusunda düzenli olarak eğitim almaları, üstün yetenekli eğitimi anlamında henüz bir sistem kurulamamış olan hizmet öncesi eğitimlerinden kaynaklanan eksikleri gidermede en önemli çözüm yollarının başında gelmektedir. Hizmet içi eğitimin, öğretmenlerin performansını ve öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilemesi, uygulanan programların niteliğine, gereksinim analizlerine dayalı olmasına, teknoloji destekli, etkinlik ve uygulamalara dayalı olarak gerçekleştirilmesine bağlıdır. Türkiye’de BİLSEM’ler hakkındaki bilimsel çalışma sayısının artırılmasının, geliştirilecek, uygulanacak programların başarısını ve bu kurumlarda eğitim alma hakkını kazanmış özel yetenekli öğrencilerin performansını olumlu yönde etkileyeceğine inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A Taxonomy For Learning, Teaching, And Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. NY: Longman.
- Blumen Pard, S. (2002) Effects of a Teacher Training Workshop on Creativity, Cognition, and School Achievement in Gifted and Non-gifted Second-grade Students in Lima, Peru, *High Ability Studies*, 13:1, 47-58.
- Chan, D. W. (2001). Characteristics and Competencies of Teachers of Gifted Learners: *The Hong Kong perspective. Roeper Review*, 23 (4), 197-202.
- Clark, B. (2002). *Growing up Gifted: Developing the Potential of Children at Home and at School* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Colangelo, N. & Davis, G. A. (2003). *Handbook of gifted education* (3rd ed.). Boston: Pearson Education.
- Colangelo, N., & Davis, G. A. (2003). Introduction and overview. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed.) (pp. 3-10). Boston: Pearson Education.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Fiedler, E.D., Lange, R.E. & Winebrenner, S. (2002). In search of reality: Unraveling the myths about tracking, ability grouping, and the gifted. *Roeper Review*, 24(3), 108-111.
- Fraser-Seeto, K. T., Howard, S. J., & Woodcock, S. (2015). An Investigation of Teachers' Awareness and Willingness to Engage with a Self-Directed Professional Development Package on Gifted and Talented Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(1), 1-14.
- Gagne, F. (2010). Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High Ability Studies*, 1(2), 81– 99.
- Geake, J. G. & Gross, M.U.M. (2008). Teachers' Negative Affect Toward Academically Gifted Students, *Gifted Child Quarterly* 52 (3), 217-231.
- George, D. (2003). *Gifted education: Identification and provision* (2nd ed.). London: David Fulton Publishers.
- Gross, M. U. M. (2005). *Exceptionally Gifted Children*. London and New York: Routledge Falmer.
- Harris, D. N. & Sass, T. R. (2011). Teacher training, teacher quality and student achievement. *Journal of Public Economics*. 95, 798-812.

- Horn, C. (2002). "Raising expectations of children from poverty". *Gifted Education Press Quarterly*, 16(4), 2-5.
- Jacob, B. & Lefgren, L. (2004). The impact of teacher training on student achievement: quasi-experimental evidence from school reform efforts in Chicago. *Journal of Human Resources*, 39 (1), 50-79.
- Kaplan, S. (2005). Layering differentiated curricula for the gifted and talented. In F. Karnes & S. Bean (Eds.), *Methods and materials for teaching the gifted* (107-132). TX:Prufrock Press.
- Kogan, N. (1995). Motivational and personality patterns in performing artists. *Paper presented at the Esther Katz Rosen Symposium on the Psychological Development of Gifted Children*, Lawrence, KS.
- Laine, S., Kuusisto, E. & Tirri, K. (2016). Finnish teachers' conceptions of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*, 39 (2) 151-167.
- Lassig, C. J. (2003) Gifted and talented education reforms: Effects on teachers' attitudes. In Bartlett, B. and Bryer, F. and Roebuck, D., Eds. Proceedings 1st Annual International Conference on Cognition, Language, and Special Education Research: *Reimagining Practice: Researching Change 2*, pages pp. 141-152, Surfers Paradise, Australia.
- McCoach, D. B. (2007). What predicts teachers' attitudes toward the gifted?. *Gifted Child Quarterly*, 51(3), 246-255.
- McDaniel, T.R. (2002). Mainstreaming the gifted: Historical perspectives on excellence and equity. *Roeper Review*, 24, 112-115.
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of Effective Teachers of Gifted Students: Teacher Background and Personality Styles of Students. *Gifted Child Quarterly*, 47 (4), 272-281.
- Mishal, A. & Patkin, D. (2016) Contribution of mathematics in-service training course to the professional development of elementary school teachers in Israel, *Teacher Development*, 20:2, 253-274.
- MEB. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*, 10.03.2015 tarihinde "<http://orgm.meb.gov.tr/>" adresinden alınmıştır.
- MEB. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci (Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi) İç Denetim Raporu*, http://icden.meb.gov.tr/digeryaziler/Bilim_Sanat_Merkezleri_Ic_Denetim_Ra.pdf, Web adresinden 10.03.2015 tarihinde alınmıştır.
- Milne, H. & Reis, S. (2000). Using video therapy to address the social and emotional needs of gifted children. *Gifted Child Today*, 23 (1), 24-29.

- Moon, S. (Ed). (2004). *GCQ seminal articles. Socio-emotional issues, underachievement, counseling of gifted and talented students*. Thousands Oaks,CA: Corwin Press.
- Muijs, D. (2004). *Doing Quantitative Research in Education with SPSS*. Sage Publications, London.
- O’Sullivan, M. 2004. “The Reconceptualisation of Learner-centred Approaches: A Namibian Case Study.” *International Journal of Educational Development* 24 (6): 585– 602.
- Özen, R. & Nartgün, Ş.S. (2005). Perceptions of primary schools teachers in relation to the effects of inservice training programs. Paper presented at the International Conference on the subject of Lifelong Learning in the Balkans: *A Historical Context and Current Trends*” held in 1st-3rd, July, 2005, Belgrade.
- Özer, B. (2004). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi: Katılma durumları, beklentileri ve engelleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 06-09 Temmuz, Malatya, Bildiri Özeti Kitapçığı, PegemA, 68-69.
- Parmaksız, R. & Sıcak, A. (2015). Uzaktan hizmetiçi eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (4), 187-212.
- Peterson, J. S. (2003). An argument for proactive attention to affective concerns of gifted adolescents. *Journal of Secondary Gifted Education*, 14, 62-71.
- Renzulli, J. S. (2004). *Introduction to identification of students for gifted and talented programs*. In J. S. Renzulli (Ed.), *Identification of students for gifted and talented programs* (pp. xxiii-xxxiv). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Renzulli, J. S. (2012). Reexamining the role of gifted education and talent development for the 21st century: A four- part theoretical approach. *Gifted Child Quarterly*, 56, 150–159.
- Renzulli, J.S.&Gaesser, A. H. (2015). *A Multi Criteria System For the Identification of High Achieving and Creative/Productive Giftedness* http://gifted.uconn.edu/schoolwide-enrichmentmodel/high_achieving_creative-productive_giftedness/ adresinden 10.03.2016 tarihinde alındı.
- Rogers, K. B. (2007). Lessons learned about educating the gifted and talented: A synthesis of research on educational practice. *Gifted Child Quarterly*, 51(4), 382–396.
- Sharma, U. & Sokal, L. (2015). The impact of teacher education course on preservice teachers’ beliefs about inclusion: and international comparison. *Journal of Research in Special Educational Needs*. 15 (4), 276-284.
- Tebliğler Dergisi. (2001). *Bilim Sanat Merkezleri Yönergesi*, Sayı: 2530, Cilt: 64.
- Tomlinson, C.A., & Allan, S.D. (2000). *Leadership for differentiating schools and classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

- VanTassel-Baska, J., Avery, L.D., Little, C., & Hughes, C. (2000). An evaluation of the implementation of curriculum innovation: The impact of the William and Mary units on schools. *Journal for the Education of the Gifted*, 23, 244-272.
- VanTassel-Baska, J., & Stambaugh, T. (2006). *Comprehensive curriculum for gifted learners* (3rd. ed.), Boston, Allyn&Bacon.
- Van Tassel-Baska, J. & Johnsen, S. K. (2007). Teacher education standards for the field of gifted education. *Gifted Child Quarterly*, 51 (2), 182-205.
- Vialle, W., & Quigley, S. (2002). Does the teacher of the gifted need to be gifted?. *Gifted and Talented International*, 17(2), 85-90.
- Wayne, A. J. & Youngs, P. (2003). Teacher characteristics and student achievement gains. *Review of Educational Research*, 73 (1), 89-122.

EXTENDED ABSTRACT

The societies that place great importance on the training of highly gifted students and alter the educational systems in accordance with their requirements, contribute not only to local but also to global development. Furthermore, not the individuals who only have the knowledge of content but those who are also active in problem solving, thinking creatively, contributing to the knowledge production are assessed (Renzulli, 2012). The education of gifted students at traditional classrooms eventually reduce their talents and create physiological problems. This situation also makes these individuals that should be handled as a diamond and may contribute not only to their own societies but also to the development of the world inactive and unhappy individuals (Colangelo&Davis, 2002). The impact of teachers on the education of highly gifted students like on all of the other levels of education is undeniable. Both cognitive and affective requirements of highly gifted students are different from that of other students. The teachers that are not familiar with the characteristics of these students who may resist the authority from time to time due to the differences in their way of thinking and other characteristics, and are not able to perform the necessary implementations, might have an adverse impact on gifted students (Geake&Gross, 2008). The teachers to be assigned in the education of gifted students need to be different from other teachers in a positive way in terms of knowledge and capabilities (Chan, 2001; Gökdere&Çepni, 2004; Davis&Rimm, 2004; Lassig, 2009).

In Turkey, the Ministry of Education initiated a project study in regard to the training of highly gifted children in 1993. As a result of these studies, Science and Art Centers (SAC) based on the training program of grouping method were established, and the highly gifted children are able to receive education a few days in a week and improve their talents accordingly in these educational centers. The number of SACs that were primarily established in the provinces of Ankara, Istanbul, Izmir, Denizli and Bayburt has increased since 2004. In parallel to formal education, these students study along with their gifted peers studying in other schools and branch teachers in the area that they are highly gifted at SACs. Thus, the integration of these students into society is promoted in their formal schools, and the training that enables them to realize their talents and improve them is provided at SACs. The unsystematic pre-service training of the teachers to be assigned to the training of highly gifted

students in Turkey results in the in-service training that makes up for pre-service training. However, it is notable that in-service trainings are deficient since they are not periodical, and are few in number and carried out without performing a requirements analysis (Gökdere&Küçük, 2003).

The current study aims to determine the opinions of the teachers who serve in the newly opened Science and Art Centers (SAC) where gifted students attend, about in-service training. The participant of the study consisted of 30 teachers in different branches who are assigned in Canakkale, Aydın, Bandırma, Batman, Bolu, Adıyaman, Konya Selçuklu SAC that enrolled the students in the academic year of 2014-2015 for the first time. The phenomenological method was used which is the one of the qualitative research methods. The data have been obtained via semi-structured interviews and were analyzed with the inductive content analysis. The data were coded by using Nvivo 10. In accordance with the findings, the participants' expectations and problems through in-service training process were revealed and some suggestions were developed.